

Eiki Nestori kõne ENPA Alalise Komitee istungil Tallinnas 27. mai 2016

Austatud Euroopa Nõukogu Parlamentaarse Assamblee president,

välisminister,

head kolleegid,

daamid ja härrad,

tere tulemast Eestisse, tere tulemast Tallinna! Mul on hea meel tervitada teid siin Riigikogus. Tunnen end siin nagu kodus, olen olnud eesti parlamendi liige 1992. aastast ja pean ennast Riigikogu dinosauruseks. 1990ndate aastate lõpus olin ENPA Eesti delegatsiooni liige, nii et olen ka üks teie seast.

Ministrite Komitee eesistujaks olemine on meile suur au, eriti pidades silmas olulist osa, mida Euroopa Nõukogu on etendanud Eesti arengus viimase 25 aasta jooksul. Nõukogude okupatsioon Eestis lõppes 1991. aastal ja pärast iseseisvuse taastamist oli meie üheks eesmärgiks ühinemine Euroopa Nõukogu ja selle Parlamentaarse Assambleega. See saavutati aastal 1993, kui Eesti sai osaks rahumeelsete riikide perest, mille eesmärk on tegutseda stabiilse rahvusvahelise süsteemi ja õigusriigi põhimõtetel toimiva maailmakorra saavutamise nimel.

Välispoliitika osas on Eesti valikud 1990ndatel ja ka hiljem olnud üsna lihtsad – oleme Euroopa ja Lääne maailma osa ning me teadsime, et selleks, et olla edukas rahvas ja riik, pidime me integreeruma, ja siis integreeruma ja siis veel integreeruma.

Olles saanud mitme olulise rahvusvahelise organisatsiooni liikmeks, liitus Eesti 2004. aastal Euroopa Liidu ja NATOga. Integratsioon on meie jaoks tähtis meie rahvusliku julgeoleku seisukohalt, see on majanduslikult ja poliitiliselt mõistlik, kuid see aitab ka edendada väärtusi, mida me jagame ning loob olulise ühiskondliku ja kultuurilise sideme. Lõppude lõpuks, juba aastal 1905 – ajal, kui Euroopa integratsiooniprotsess ei olnud veel isegi mitte alanud – kuulutas tuntud Eesti luuletaja Gustav Suits: “Olgem eestlased, aga saagem ka eurooplasteks!”

Täna on see saanud tegelikkuseks. Me oleme eestlased, aga me oleme ka eurooplased. Me ei ole mitte ainult tänulikud selle tohutu suure abi eest, mida rahvusvahelised organisatsioonid ja institutsioonid ning meie sõbrad Euroopas on meile andnud, et ehitada üles see tugev demokraatlik riik, mis me täna oleme, me oleme võtnud ka endale kohustuse anda oma panus nende institutsioonide ja organisatsioonide edasiseks tugevdamiseks ning aidata ehitada üles Euroopa, mis oleks veelgi tugevam ja rohkem ühendatud.

Viimased 25 aastat ei ole Eesti jaoks kerged olnud, kuid meil on olnud õnne tunda rõõmu paljudest edusammudest. Kuid “terviklik, vaba ja rahumeelne Euroopa” ei ole ikka veel

tegelikkus, vaid pigem eesmärk, mille poole püüelda. Vaatame näiteks olukorda Ukrainas. Kõigest kaks aastat tagasi kogunesid tuhanded Maidanile, et toetada Ukraina otsust ühineda rahumeelsete Euroopa riikide perega. Rahvas tahtis, et nende riik muutuks demokraatlikumaks, avatumaks, saaks riigiks, kus austatakse isikuvabadusi ning normiks on vabad ja õiglasel asutused.

Ukraina kodanikuühiskond tõestas oma vastupanuvõimet ja näitas, milline võim on demokraatlikel ideedel, millesse nad usuvad, ja nii arusaamatu kui see ka ei tundu, nägi Ukraina idanaaber Venemaa selles ohtu oma riigile. Venemaa sissetung Ukrainasse rikkus kõiki põhimõtteid, millesse me usume, ja meie kohus on anda teada, et ükski riik ei peaks maksma oma euroopalike valikute eest inimeste eluga.

Nagu paljud teist on juba kuulnud, kõigest kaks päeva tagasi vabastati Ukraina õhujõudude piloot Nadia Savtšenko, kes vangistati juunis 2014 ja mõisteti 22 aastaks Venemaa vanglasse, ning nüüd on ta tagasi kodus Ukrainas. ENPA oli üks organisatsioone, kes järjekindlalt nõudsid tema vabastamist, seega tahan ma tänada teid abi eest selle saavutamisel.

Ukraina sõjaga seoses pean ma üheks kõige olulisemaks teguriks avatud ja suletud maailmavaate vastasseisu. Euroopalikud väärtused, meie usk vabasse ühiskonda ja tolerantsusesse on oma olemuselt vastuolus ideedega, millest juhitud autoritaarsed režiimid.

Avatud maailm on demokraatlik ja salliv, ta austab inimesi ja nende vabadusi, tunnistab nii võite kui kaotusi. Suletud maailmas on ainult võidud, ja neid võite kasutatakse selleks, et panna inimesi uskuma, et need, kes on teistsugused, on vaenlased. Selles osas on autoritaarsetel režiimidel palju ühist ksenofoobide ja radikaalsete rahvuslastega, kes vastandavad ennast avatud ja sallivale maailmale ning tajuvad seda oma vaenlasena.

Hirmu ja vihkamise levitamine on suhteliselt lihtne, aga sallivuse ja vastastikuse austuse põhimõtetele rajaneva ühiskonna loomine on raske. Eestis teame me vägagi hästi, et repressiivse režiimi kokkuvarisemine ei too tingimata endaga kaasa avatud ühiskonda. Selles suunas liikumiseks on vaja pikaajalist pühendumist isikuvabaduste austamisele ning rahvast esindavate ja aruandekohustuslike institutsioonide ülesehitamisele.

Olles mitte ainult elanud Eesti ühiskonna muutumise ajal, vaid selles ka tegusalt osalenud, tean ma, milliseid raskusi tuleb ületada, kui palju tööd ja kindlameelsust on vaja sügavate muutuste saavutamiseks – mitte ainult poliitikutel, vaid kogu ühiskonnal.

Eesti, mis on praegu üks juhtivaid riike isikuvabaduste ja läbipaistvuse, hea ettevõtluskeskkonna ja aktiivse kodanikuühiskonna valdkonnas, võib olla tõestuseks, et kõrgete eesmärkide seadmine ja järjekindlus võivad anda suurepäraseid tulemusi. Loodan, et meie edusammud on innustuseks riikidele, mis just praegu samasuguseid muutusi läbi elavad, ja me oleme heameelega valmis nendega oma kogemusi jagama.

Hoolimata paljudest edusammudest ei ole Eesti üleminek suletud ja eelarvamustega ühiskonnast avatud ja kaasavaks ühiskonnaks olnud kaugeltki täiuslik. Eesti ühiskonnas on ikka veel märkimisväärset hulgal usaldamatust ja sallimatust ning praegune põgenikekriis on

need tunded pinnale toonud. Nagu igal pool mujal Euroopas, põhineb enamik neist hirmudest ebakindlusel ja kartusel tundmatu ees.

Oleme teinud vigu, meil on onud karme jutuajamisi ja me oleme üle elanud raskeid aegu, ja see on demokraatliku protsessi normaalne osa. Nagu me teame, ei tee autoritaarsed režiimid kunagi vigu, aga demokraatliku ja avatud ühiskonna mudel ei välista vigade tegemist.

Kuid üks valdkond, kus me kindlasti paljusid asju paremini saaksime teha, on sugude võrdsus ja laste õigused. Neile küsimustele on Eestis vaja tungivalt tähelepanu pöörata, ja osaliselt sellel põhjusel valisime me need oma eesistumisaja prioriteetideks.

Mul on hea meel teatada, et Eesti parlament on võtnud endale kohustuse ratifitseerida selles saalis siin, meie eesistumise ajal Lanzarote konventsiooni, mis käsitleb laste kaitset seksuaalse ärakasutamise ja seksuaalse kuritarvitamise eest. Järgneva paari aasta jooksul ratifitseeritakse ka Istanbuli konventsioon naistevastase vägivalla ärahoidmise ja selle vastu võitlemise kohta.

Teine meie eesistumise prioriteetide kogum on seotud teemaga, mis ei ole nii käegakatsutav, kuid on kahtlemata sama oluline – inimõigused ja õigusriik Internetis.

Head kolleegid, me elame ajal, mil maailm on üha rohkem omavahel ühendatud ning kodumaistel ja välismaistel asjadel on raske vahet teha. Kuigi Eesti on geograafiliselt kaugel praegustest peamistest rändeteedest ning ISISe või muude radikaalsete võrgustike tugikohtadest, oleme me teadlikud, et need teemad puudutavad meid otseselt.

Rahvusvaheline terrorism on probleem, millega me kõik peame tegelema, ja kõik lahendused, mida kasutatakse, peavad põhinema väärtustel, mida me jagame. Kui külma sõja ajal käis poliitiline võitlus võime üle informatsiooni kontrollida ja edastada, siis tänapäeva poliitiline võitlus on seotud usutavuse loomise ja hävitamisega. Me peame suutma mitte ainult oma sõnumit paremini edasi anda, vaid ka luua dialoogi ja rajada usalduslikud suhted. Me ei saa radikaalide ja populistide võrgustikke propaganda osas ületada, kuid me peame andma võimaluse pääseda ligi tõepärasele teabele ning esinema veenvalt avatud ja salliva ühiskonna toetuseks.

Mis puudutab suhtlemist ja usalduse äratamist, siis selles on meil parlamendiliikmetena eriti oluline roll. Eelkõige peame me näitama, et oleme teadlikud omavahel ühendatud ja kultuuriliselt mitmekesise maailma olemasolust ja tunneme ennast seal hästi. Teeme kõik, mis meie võimuses, et kaasata inimesed sisulistesse aruteludesse, et nad muutuksid teadlikumaks, avatumaks ning vaataksid võib-olla aja jooksul läbi oma varasemast ajast pärinevad arvamused. Ei piisa lihtsalt poliitilisest kokkuleppest selle kohta, kuidas mõnd suure tähtsusega rahvusvahelist probleemi lahendada, toimivad lahendused peavad hõlmama kogu ühiskonda.

Euroopa Nõukogu Parlamentaarse Assamblee liikmetena kujundate te väga otseselt Euroopa tulevikku. ENPA on olnud – ja peab ka edaspidi olema – eesliinil, kui on vaja välja töötada toimivaid lahendusi ning pidada dialoogi valitsuste, rahvusvaheliste organisatsioonide ja inimestega kogu Euroopas.

Eestis oleme me veendunud, et saame olla edukad ainult siis, kui Euroopa on edukas. See on majanduslikult ja poliitiliselt mõistlik, kuid ma usun, et eelkõige seovad meid meie jagatud väärtused, austus demokraatia, inimõiguste ja isikuvabaduste vastu, avatus ja sallivus.

Tahaksin veel kiiresti tagasi pöörduda interneti, e-lahenduste ja e-valitsuse teema juurde, sest selle järgi tuntakse Eestit võib-olla kõige paremini. Internet on hädavajalik, et lihtsustada ideede ja vaadete vahetamist, ühendada erinevaid inimesi ja luua võrgustikke, kuid – isegi siin e-Eestis – ta ei hakka kunagi asendama inimeste vahetut suhtlemist. Seepärast on mul eriti hea meel, et olete täna siin mitte virtuaalselt, vaid realselt.

Head kolleegid, kui me igapäevases elus teiste inimeste poole pöördume, kaldume olema üpris ametlikud ja viisakad. Kuid lähimate sõpradega on suhtlemine vabam ja me kasutame sageli hüüdnimesid. Inimeste puhul töötab see hästi ja selles ei ole midagi erilist, ja mõningatel haruldastel juhtudel toimib see ka linnade nimede puhul. Nii et eestlased ei lähe laevaga mitte Stockholmi, vaid Stocki, ja samamoodi käivad Eesti poliitikud ja diplomaadid Strassis, mitte Strasbourgis.

Head sõbrad, ma loodan, et te naudite Tallinnas viibimist. Soovin teile viljakaid arutelusid ja palju edu sellel olulisel tööl, mida te teete.

Suur tänu!